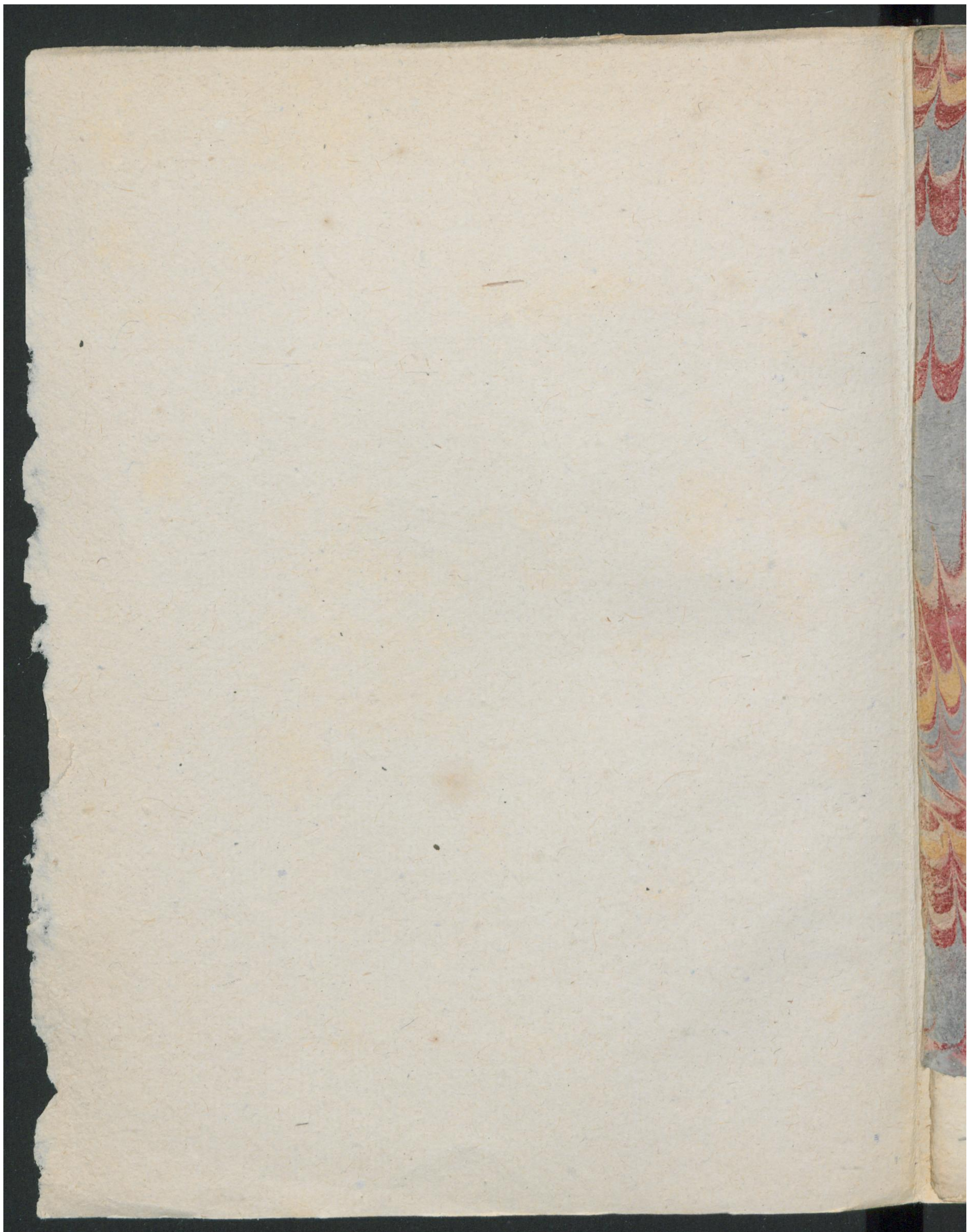

Copye Vande Instructie by hare Hoocheden ghegheven aenden Marquis Ambrosio Spinola, Den President Richardot, Mancicidor Secretaris, Pater Commissaris generael, ende den Audiencier Verreycken, als zijne Gedeputeerde ofte verordineerde Gesanten, vā wegen hare Hoocheden, tot het Tractaet ofte handelinge van Peyse, tusschen den Coninck van Spagnien, ende hare Hoocheden ter eener, ende mijn Heeren de Staten generael der vereenichde Provintien ter ander sijde.

Wt het Fransche vertaelt.

M.D.C.VIII.

Instructie ofte Register-brieff voor u onsen
Neve Ambrosio Spinola, Marquis van Benaffro, Rid=
der vande order vanden gulden Vliese/ Raedt van state/ Luy=
tenant generael/ ende Opper-veltheer vanden Legher ende Armeye van zijne
Maiesteyt. etc. Item den President Richardot, Mancicidor Secretaris/ Pae
ter Commissaris generael/ ende den Audiencier Verreycken, van tghene sy in
Hollandt sullen hebben te verrichten/ werwaerts wy u tegenwoordelick seyn-
den/ om aldaer te handelen inde saecke van Peys/ volgens de Macht ende Au-
thoriteyt by ons (aen v L.) daer over ghegheven.

ALso ghylieden wetet/ Dat de plaetse ende Stadt vanden Haghe in Hol-
landt is vercosen ende ghedestineert tot dese vergaderinghe/ welck ter
eeren ende glorie Gods ghescHiede/ ende ghy V. L. op die reyse daer toe
moet begheven/ om aldaer te wesen op den bestemden tijt/ om de saecke
wel te beleyden ende te verrichten/ naer de gelijckformicheyt van uwe instructie/
ende ghelijck ghylieden wetet den wille ende intentie te wesen vanden Coninck on-
sen Heer ende broeder/ als oock vanden onsen.
Ende alsoo ghy daer de Gedeputeerde Gesanten vande Coningen van Vranck-
rijck/ Enghelandt ende Dennemercken vinden sult/ soo ghy cont ghewaer worden
dat haerlieder intentie ende voornemen sy haer daer by te voeghen/ en in dese han-
delinghe teghenwoordich te zijn/ ghy moet u soetelick ende eerlick excuseren en ont-
schuldigen/ om haer daer uyt te sluyten/ Doch met sulcke hoffsche en soete termen/
op dat sy haer niet en onstellen/ noch misdaen achten/ veel min gewaer worde dat-
men eenich misvertrouwen van henlieden hebbe. Ter contrarie/ mocht seggen tot
de Gedeputeerde vande Staten der vereenichde Provintien/ Dat ghyt niet quaet
noch vremt en vindet/ dat sy de saecke vande handelinghe/ met henlieden commu-
niceren/ ende hun met haren wijsen raedt ende goet Advys daer in behelpen/ en dat
het v. L. ernstelick bevolen is van ghelijcken te doen/ om dat wy de voorsz Heeren
Coninghen houden voor onse goede vereenichde vrienden ende gheaffectioneerde/
tot de welvaert van onsen staet/ ende begeerich tot de ghemeyne ruste.
Ende alsoo ghy versekert zijt/ in dese saecke/ dat de voorsz Staten sullen aen hen-
lieden communiceren ende openbaren/ al het ghene datter sal passeren ende gehan-
delt werden/ ende dat haer niets daer van sal verborgen blyven/ Also moet het we-
sen dat ghy verthoont het selve vertrouwen op henlieden te hebben/ ende bysonder-
lick met den President Ieannin, met den welcken ghy sult ghemeynschap maecken
soo veel alst moghelick is/ ende aen hem te verstaen gheven/ de goede opinie en ver-
trouwen die wy van hem hebben/ ende dat wy vastelick ghelooven/ dat boven de
bevelen die hy van zijnen Coninck heeft/ hy oock niet temin (so veel hem mogelick
is) sijne vlijticheyt daer toe sal aenwenden/ dat/ of eenighe verschillen in desen trac-
taet ende handelinghe mochte comen/ om de selue te modereren/ ende partyen te be-
weghen tot het ghene alderghherechtichst ende rechtverdelijcxt sal bevonden wer-
den/ ende sult oock met de ghedeputeerde van Englant den selven middel ghebruyc-
ken; voorts in wat gemeyne redenen ghy wijders vallen mocht/ wy u vertrouwen

in desen aensien dat ghy uwe sake wijslick ende discretelick beleyden sult/ende aen
henlieden openbaren/tgene ghy sult weten dat haer niet en is verborgen/van d'an-
der zijde achterwaerts houden al dat ghylied. sult oordeelẽ secreet te moetẽ blijven.

Nu comende tot de substantie van dese handelinghe/ ghy sult gedencken/ dat het
poinct vande Religie (voor de welcke dẽ Coninck onsen voorsz Heere ende broeder/
ende wylieden bysonder sorghe draghen meer als yemant anders) sal het eerste eñ
principale poinct wesen om in dese handelinghe voorghestelt te werden.

Ende ten desen aensien/sult ghylieden pretenderen de vrije openbare exercitie eñ
oeffeninghe van onse heylighe (Roomsche) religie/ ende dat de Catholijcken/in alle
versekertheyt moghen leven/sonder datmen de selve mach ondersoecken/ belasten/
ofte rouwelick oft strenghelick handelen meer als andere.

Ende alsoo apparentelick de gene van d'ander sijde hun hier teghens moyelicken
sullen stellen/sult haer voor ooghen houden/ tgene wy haer soo ghewillichlick ende
liberalick hebben geaccordeert/dat alle de weirelt oordeelen sal/ ons soo schadelick
te wesen/ dat sy daerom geen reden en hebben ons sulcx te weygeren/ tghene haer
veel meer tot nutticheyt als tot achterdeel verstrecken sal/ eñ dat ons daer toe niet
anders en beweecht dan de liefde die wy hebbẽ tot de eere Godes/ende niet anders
en soecken dan onse conscientie te ontlasten/eñ niet om eenich particulier proffijt.

Ende dat sy wijs ende voorsichtich ghenoech zijn/eñ wel bedencken connen dat
het sal strecken tot welvaert ende ruste vã haren staet/daerom dat sy daer door (in
hare landen) een oneyntlick ghetal van volck/menagien ende huysgesinnen behou-
den sullen/ soo sy aldaer in versekertheyt mogen woonen ende God dienen/ die an-
dersins souden vertreckẽ/ende tot ons comen/ ende deur dien middel onse Steden/
Volckeren ende Gemeynten sullen toenemen/ende de hunne verminderen/dewyle
inde grootheyt ende menichte vant volck/ het goet gheluck ende prosperiteyt van
eenighen staet ende Republicque bestaet.

Ende oft sy v. L, hier in wilden tegenworpen om u daer van te diverteren/ en
segghen dat het selue haer alhier in onse landen behoorden toeghelaten ende gheac-
cordeert te werden: Ghy sult haer daer op antwoorden/ dat tusschen d'een en d'an-
der veel te segghen valt (te weten) dat het ghene sy daer in op ons begeeren/ is een
nieuwe saecke oft religie/ende ons van t'ghene dat ons was/heeftmen daer vã be-
rooft/ Dat ooc de Catholijcken/ zijn hare broeders/haer Ouders/ hare vrienden/
ende hare Vaderlanders oft Lantslieden/ende dat het een seer wreede saecke soude
wesen/ datmen hun soodanighen vertroostinghe/verlichtinghe/ende verquickinge
soude weygheren.

Ende hier op sult ghy bysonder aenhouden/ sō veel als u nae menschelicke mid-
delen moghelick is/ende om tselve noch meer te voorderen sult u addresseren aendẽ
President Ieannin, hem verthoonende dat dit poinct (van Religie) niet min dẽ Co-
ninck zijnen Meester/als onslieden noodich eñ aengheleghen is/ soo wel als Roo-
men, ende alle Catholicke Princen/ende den voorsz Heer Coninck selver/soude ons
daer in beschuldighen/ soo wy het andersins deden/ oock de voorseyde Catholicke
Princen ende den Paus selver soude hem over hem beklaghen/soo het contrarie van
dien daer af quame/om dat sylieden weten dat het selve genoechsaem in sijne han
den staet te weghe te brenghen/ende dat oock de voorsz Staten hem (ter liefde) dat
niet en sullen weygheren/soo sy hem sien de saecke vierichlick by der hant te nemen
ende beneerstighen.

Ende

Ende in allen ghevalle/soo ghy bevindt dat sy sullen geordineert hebben/om dese oeffeninghe van religie te modereren/ende te bepalen/sult tijt nemen om ons daer van te verwittighen voor al/eer yets daer van te besluyten/ten eynde wy ons daer op hebben te beraden, ende onsen wille (daer van) aen v. L. te bevelen: ende vergetet oock niet den brieff vanden Bisschop van Antwerpen, om u daer in te dienen van tghene u noodich is.

Belangende de saecke van vrijheyt/dewyle ghy wetet wat wy haer daer in geaccordeert hebbē/ en zijt geensins beschroemt om de selve tot haerder begeirte te stellen eñ te clausuleren sonder daer tegens yets te doen oft te seggen/ dat haer mochte oorsake geven eñ in opinie stellen/ dat wy haer sochten ende wilden onse gegheven verclaringhe (van vrijheyt) wederroepen/ maer dat wy verstaen de selve in alle pointen te volbrenghen.

Consenterende henlieden de Traffiq ende handel van Spaignen, die ghy mocht maken inde selve forme als de Francoysen, ende d'Enghelsche hebben/ maer dat sy sullen volcomentlick ende absolut affstaen ende versaecken den handel vande Oost ende West Indien, ende (boven dien) sullen hun verbinden te straffen de ghene die haer sullen verstouten de voyagie (des selfs) aen te nemen/ als verbrekers vanden Vrede/ende vyanden vande gemeene ruste/ tsy wat persoonen/ oft door wien sy de voorsz voyagie willen doen/tsy oft sy waren gheassocieerde van andere/ oft andere Natien onder welck coleur oft pretext dat het soude moghen wesen.

Tracterende vanden handel van Spaignen, salmen oock moeten tracteren vanden handel alhier: ende oft gheviele (ghelijck het schijnbaer is) dat sijt al tot haren voordeele wilden bespreken/ God geve hoet vallen mach/ so moeten sy geven vrye passagie over al ende sonder yet te betalen/van Schepē ofte Schuyten die den rechten wech tot ons willen comen van wat quartieren dat het sy/als oock vande gene die van onslieden op andere plaetsen ende quartieren begeeren te gaen: ende sullen in allen ghevalle niet meer als de oude Rechten ende Costuymen moghen eysschen/ soo veel alsmen voor den tijt der oorloghe heeft betaelt/ sonder eenighe Convoyen oft Licenten te pretenderen/die van d'een ende d'ander partye behoorden geweyrt ende afgheschaft te worden.

Tracterende van onsen Coophandel alhier/sult ghedencken haer voor oogen te houden/ datmen moet beraetslaghen om de selve op eenen voet te stellen volghens de privilegien diemen sal gheven aen de Engelsche Natie/om van d'een ende d'ander sijde daer in te vereenighen/ Dat andersins d'eene partye daer by niet en werde gheinteresseert/oft moghelick ten laetsten beyde.

Belanghende de goederen van wedersyden/salmen die moeten tracteren/ende voorderen te doordringen/soo zijt verstaen ende soo sy daer toe geneghen zijn/dat de restitutie/ ofte wedergevinghe van dien sal ghedaen werden aen de particuliere van elcke partye/om die wederom in gebruycke te hebben/ vanden dach dat de handelinghe sal ghesloten zijn/sonder yets op de voorleden vruchten oft inneomsten te pretenderen/ soo die selve nu ter tijt niet en zijn verpant noch verbonden/eñ sonder daer in te begrijpen/de goederen die door middel van Justitie zijn veralieneert/voor schult ofte betalinge vanden proprietaris noch van gelijcken/ die door medelijden zijn wech gegeven: so ghy bevint dat sylieden daer toe genegen zijn/eñ dat die van onse partye daer by niet en zijn gheinterressceert ofte beschadicht/ ende

ofte

oft wel haer de voorseyde proprietarisen beclaechden dat hunne voorsz goederen vercocht waren/ tot vilen ende geringen prijse/ ofte sy de selve niet en souden moghen wedernemen/ midts betalende den coopers den prijs ende de nuttelicke ende nootelicke verbeteringhe.

Van daer sult comen op de Kerck ende Geestelicke goederen/ daer in oochschijnelick de meeste swari[illegible]heyt vallen sal / in welcke ghy altijt moet ghebruycken/ ende verwercken den voorsz leanin, ghelijck als in het poinct vande Religie/ ende ten minsten moet ghy vercrijghen restitutie ende volcomen ghebruyck (voor de Pr[illegible]ten / ende andere Gheestelicke persoonen alhier) vande goederen die sy al daer hebben / ende een deel daer van voor de opvoeding ende onderhout / vande Priesters ende Religieusen/ aldaer tot dienst vande Catholijcken/ ende tot de oeffening van onse Religie/ ghelijck wy de selve voor nemen/ ende verhopen.

Daer naer sult comen/ op tghene dat ons int bysonder aengaet/ ten eersten sult ghy haer vraghen wat erkentenis ende vergheldinghe sy aen ons willen doen in plaetse voor de behulpselē/ (van middelen) ende onderstant/ die wy by dese onse renunciatie (der landen) verliesen : ende somen daerin niet en can vercrijghen / ten minsten behooren sy ons toe te laten het ghebruyck van onse goederen/ bestaende in renten ende bysonder Heerlijckheden ende gronden van Landen / dat het niet redelick en ware dat wy souden zijn van verachter conditie als den minsten van hare of van onse subjecten ende onderdanen/ aen de welck men het gebruyck haerder goederen sal toelaten voor den toecomenden tijt.

Van ghelijcken oock de Tollen ende andere Domeynen wt redenen als voren/ ende om dies wil dat sy de Souverayniteyt niet aen en gaen/ gelijck wy die by verscheyden particuliere / sien heffen ende daer in succederen als in patrimonie van haere voorsaten : ende by aldien oft sy niet en wilden ons de selve toelaten in hare Landen / ende onder haer jurisdictie het ware redelick in recompensie van dien/ dat sy ons daer voren gaven een jaerlicxsche somme van penninghen/ inde welcke nochtans geen Souverayniteyt en sal erkent werden.

Daer naer salmen moeten handelen vande Limiten / om de scheydinghe van t'ghene dat wy houden/ met het ghene dat wy aen haer af staen/ ende het en soude niet weynich zijn / dat wy mochten hebben/ t'ghene dat ons de nature gheschepden heeft / gelijck de de kusten van Vlaenderen, Brabant en Gelderlant, den Rhijn ende de whale, ende op die wijse/ laten ons Vlaenderen suyver/ ende dat sy accorderen Berghen opden Soom, Geertruydenberch, Breda, Heusden, Graue ende Nimmeghen, ende wy-lieden daerenteghen aen haer de Forten op den Rhijn, ende de steden van Linghen, Oldenseel, ende Grol.

Ende oft wel nu ter tijt de deelen in als niet en schijnen ghelijck/ soo machmen haer verthoonen dat wy den meestendeel aen haer quyteren/ eñ dat het wel weerdich sy/ dat sy ons daer vooren yets vergeldē ende te goede commen/ dat sy mochten nu ter tijdt afslaen van Geertrudenberch en Heusden de welcke sy voorslaen ende altijt voorgeslagen hebben/ te zijn Hollandt, ende niet Brabant, So is groot verschil in die redene ten aensien van Berghen opden Soom, ende Bredael, die aen bysondere Heeren toebehooren/ aen de welcke sy die behoorden wederom te geven/ So daer restitutie van goederen van deen en dander syde gedaen werde / ende dat wy te vreden zijn dat sy beloven sullen/ geene Garnisoenen daer in te leggen/ maer

de

de selue den Prince van Oragnien ende den Marquis van Berghen vredelicken
laten ghebruycken/ als haer eyghen ende particuliere patrimonie/ ende van ghe-
lijcken moet oock gedencken aen Lillo dat oot een bysonder Heerlickheyt is/ ende
datmen de Schanse ofte Fortresse sal affwerpen/ ende slecht maken/ daer teghen
sult toelaeten de Forten ende sterckten/ die wy op de Rieviere van Antwerpen
houden/ oock af te doen/ ende slecht te maecken.

Soo sy oock afslaen van die van Nimmeghen, ten minsten sult ghy volherden
ende u neerstichheyt doen om de stadt Graue, met presentatie inde selue geen Gar-
nisoenen te legghen/ soo sy van ghelijcken doen willen met Nimmeghen.

Ten eynde ende om dit lichtelicken int werck te stellen/ ghy mocht hen-lieden
aendienen/ dat wy te vreden zijn de stadt Rhijnberck aen den Churvorst van Ceu-
len wederom te geuen/ eñ van daer ons seluen berooven ende verlaten de passagie
vanden Rhijn, daer in ghy haer wel sult weten aen te feesteren/ maer boven al dat
ons Vlaenderen int geheel blijue want daer aen ons meeste belang gelegen is.

Alsoo sult ghy oock handelen int stuck vande Munte om de selve te vereenigen
ende wederom te brenghen opden selven voet als den onsen/ andersins soude den
Coophandel niet ghedreven werden alst wel behoort/ ende de tweedracht en sou-
de niet connen verhindert werden.

Alle dese voorverclaerde poincten gearresteert ende gesloten/ salt noodich zijn
dat ghy seer soetelick in een ander materie tredet/ ende presenteert haer met de al-
derlieffelicxte redenen die ghy mocht/ als oft ghyt uyt u selven spraeckt (te weten)
dat/ soo wy in ons lichaem eenich zijnde/ machtich ende bastant genoech waren
om dat selve te hanthaven/ eñ te beschermen tegens al diet sullẽ willẽ beschadigẽ/
maer ter contrarie ontledet ende ghescheyden zijnde/ ghelijck alst nu gheschieden
soude/ daer en is geen twijffel aen dat het alsoo sal verswackt werden/ dat sy lieden
niet machtich en zijn sonder ons/ noch wy sonder hun/ tegen te staen ende te wey-
ren de gene die ons souden willen bespringẽ/ ende daerom dat wy en sy seer sorch-
vuldichlick behoorden te bedencken/ op die middelen van onse welvarentheyt om
ons niet in d'avonture te stellen naer dẽ wille ende eergiericheyt der gener die ons
niet goets en gonnen/ ende derhalven versoeckt op henlieden dat sy toch haer ende
onsen staet wel willẽ bedenckẽ/ eñ na dat zijt sullen overlecht hebben/ gy sult hun
voren stellen/ wat sy noodich soudẽ oordeelen tẽ besten vant gemeyne Vaderlant.

Soo sy daer op neen segghen/ ghy sult haer verclaren dat wy daerom niet en
willen spreken noch yets pretenderen op de Souerayniteyt/ dewyl dat dat vast/
bepaelt ende ghesloten is/ daerom dat wy dat eenmael verlaten hebben/ ende dat
sy ons die brock ontswolghen hebben/ hoe wel dat onse gedachten verre daer van
zijn/ maer so sy hun wel bedencken/ mogelick dat zijt sullen goet vinden ons voor
Beschermheer aen te nemen/ dewyle sy niemant beter tot haren voordeele nemen
connen als ons: ende op dit poinct/ mocht u beraden met de gedeputeerde vanden
Palsgrave die wy verstaen aldaer te sullen wesen/ ende mogelick met noch andere
medegenooten van eenighe ander Princen/ Churvorsten oft andere vanden Key-
serrijcke om te besien oft sy u hier in tot u voornemen souden willen behulpich
zijn/ in t'welcke ghy sult volherden ende voorderen/ om te verkrijghen ist moghe-
lick/ in wat manieren dat het sy/ en sult in dien ghevalle niet beschroemt wesen/
soo den naem (van bescherimheer) slechs mach verkreghen werden.

Ende

Ende so sy hen hier toe niet en willen verstaen / ten minsten datmen soecke een
vaste vrientschap te maecken / om vrient van vriendt / ende vyandt van vyant te
wesen / niet om d'een d'ander te beschadighen maer om te weyren / ende d'een den
anderen te helpen in saecken van eeniger vremder inval ende afbreucke / daer van
wy inder waerheyt groot perijckel loopẽ / so wy ons niet met eẽ rechte / vaste ver-
bintenis te samen en vereenighen / om d'een voor d'ander sorghe te draghen / maer
ghy moet dese snare soo soetelic slaen / dat de Fransche ende Engelsche (Gesantẽ)
daer van gewaerschout zijnde / geen suspitie hebben / dat wy voornemen ofte in-
den wille hebben hun te hinderen: Maer ghy mocht haer wel soetelick waer-
schouwen dat ons partye meer versekertheyt sal zijn als de hare / ende dat dẽ ou-
derstande van Spagnien altijt veel vaster ende solider zijn sal / als den genen die
elders mochten nemen.

Ende soo sy hun hier toe niet en wilden verstaen / ten minsten dat wy beloven
sullen d'een den anderen niet te beschadighen nochte misdoen / noch eenige hul-
pe ofte bystant aen volck van Oorloge noch Ammonitie der selver / noch ghelt noch
raet noch daet oft andersins te doen aen den genen die ons quaet willen / met be-
lofte de selve te straffen / als verbrekers van het openbaer verbont eñ beloftenisse /
elck van zijner syde / die haer bevoorderen sullen te helpen ende te dienen / de vyan-
den van d'ander partie / ende hier in moet ghy voor al aenhouden ende volherden.

Het point vande vremde garnisoenen / ende Chrijs volck is claer genoech / ende
alsoo oochschijnelick nu ter tijt de Francoysen ende Engelsen sullen aenhouden
ten eynde dat zy vertrecken / so moet ghy haer dat cort afsnijden / ende hun bewij-
sen dat wy meeder reden hebben die te houden dan sylieden / dewyle sy haer oock
laeten dienen van Francoysen / Engelsche Schotten eñ andere vremde soldaten.

En vergetet niet de memorie die u ter handen ghestelt is / van wegen de Grave
van Emden, om die te helpen ende bevoorderen in als dat ghy meucht.

Ghelijck ghy oock doen sult / inde saken die welcke de Ghedeputeerde vanden
Hertoch van Cleeff sullen openbaeren / ende boven al dat wy niet en verliesen
eenich recht dat ons mochte toecomen op eenighe plaetsen vanden voorseyden
Hertoghe / t'sy door middel van wederroepinghe oft andersins.

Van gelijcken / sult oot eenige memorien ontfangen vã wegen den Chuervorst
van Ceulen, om hem in zijnen staet te voorderen / so veel alst mogelick is / eñ tselve
sult oock doen van wegen andere Princen ende gebueren / so zijt op u versoecken.

Ende bouen al en sult ghy niet feylen / ons te verwittighen so dicwils alst mo-
gelick wesen sal / vanden voortgang van uwe handelinge / ende van als dat daer
in passeren sal / om in die sacke van dat werck sulcken order te gheven die wy
noodich ende bequaem vinden sullen.

Ghedaen tot Bruessel den xvj. Januar 1608. Geparapheert Rich. vt.
Ende gheteeckent, C. Albert. A Isabel.

